

מסורת הש"ם

(א) [נעוּתין דַּד־ל, ב] [גס], (ב) [זיק כח, לעיל יב, טו: ט, ד] ונתן, רש"ל, (ד) [נפשות קט:א, ו] [גס], (ו) רש"ל, (ח) בפי"א: ממפרק,

תורה אור השלם

1 קום התהלך בארץ לארבה ולרִחֵבָה בִּי לךִ אֲתַנְנָה: בראשת יג יז

גליון הש"ם

נכסא ס"ח דר' אליעזר. ע"י נפישת דרבים דרך האחרים דע"ס א':

הגהות הב"ח

(א) נכסא נשוס דרב יהודה אמר רב דלמר רב יהודה אמר רב מנ"כ שהחזיקו:

מוסף רש"י

קרובה לזה, לעייתים הישנות ספור לאותו ז', ורחוקה לזה. לאותן הפסוקין ללד האלם שזיו צריטן להקפ"ה כל סביטת השדה, ונפסחית כלמנע השדה לא היו מקפ"ה כל ק" (ב"ק כח.), רבים שברירו דרך לעצמם, בראשת אמת, מה שברירו ברירו, ואיטו רשאי לגורסה (שד"כו צד.), שאבדה להן דרך באותה שדה. שיהי לטן דרך זו ואיטו יודע אי נאפטו אי נדרומי וצרכו לטן אחת מן הכחות (שם) מצר שהחזיקו בו רבים. לעשותו לטן דף, אסור לקלקלו. דע"ס שהוא על יסוד (יע"ד כו:).

מוסף תוספות

א. ואם איתא היכי לא מוכריז הא דר' גידל ודורבה בר ר' הונא לאשמועינן דהאי תירוצא לרובה בר ר' הונא הוא. ריטב"א, ב. ומה לי אמרה ר' אליעזר או לא אמרה. שם. ועיין ר"ן, ג. [נ]במתניתין לא אבדה להן דרך. רמב"ן, ד. [לכ]ן נקנה בהילוך דרך הנאותו ואצ"ג דלא עבדי מעשה בגוף הקרקע וכדאמרין בפי חזקת. שם. ה. כיון דרדויה. שם.

רב אשי אמר. מתני' בכל דרכים שצטולם מיירי הן ישרים הן עקלתון ולא משום גזירה אלא משום דכולהו הוו עקלתון דכל דרך שנותנין מנזל אחד שלא היה שם דרך מחלה יש בני אדם שנעשית להם רחוקה מן הראשונה ויש שנעשית להם קרובה יותר ללאותן העומדים צעיר מנזל דרך הראשון או נעשית להן עכשיו דרך עקלתון ואין הרשות צידו לגזול את הרבים. וצ"ן רב אשי לרב זב"ד ליכא מידי אלא חילוק טעמים כעין משמעות דורשין איכא צינייהו. ומקשי לכולהו כיון דמקנת חכמים הוא או דין הוא דשלו לא הגיעו אס כן למה מה שנתן נתן לימא להו כו' דמקס טעות הוא: **שציריו דרך לעצמן**. דרך שדה אחר: **מה שציריו ציריו**. אע"פ שלא נטלו רשות מבצל שדה וכדמוקי לה לקמן: ומתמהנין אטו רבים גולנין וינשו. שיגולו קרקעי של אחרים: **כשאצדה להן דרך בלואס שדה**. דמ"מ אורחא אית להו גציה ויפה כח רבים מכח יחיד שהיחד שאצדה לו דרך בשדה חצירו לא יצריור מעצמו אלא או צבית דין או ברשותו של צעל השדה אבל רבים כבית דין דמו דמאן מיניייהו מזמין להאי לצי דינא. וכ"ש מתניתין דהוא עצמו נתן להם ומיהו שלו לא הגיעו דקנסינן ליה לפי שנתן להם דרך עקלתון: אי הכי. דכשאצדה להם דרך מיירי רבי אליעזר: **אמאי רבה צר רב הונא אמר רב אין הלכה כר' אליעזר**. והלא הדין עמו שאפילו הסכמים החולקין על אלדמן ואומרים יקח לו דרך או יפרח בלוצירי) הא אוקימנא^[כ] במד דלתי מרבה ארצעה אבל בלואס שדה דצרי הכל חייב צעל השדה ליתן לו דרך ליכנס זה לשדה וגבי רבים דין הוא שאס ציריו לעצמן יפה עשו וקשא לרב דלמר אין הלכה אדרב דאוקמה כשאצדה: **מאן דמתני הא לא מתני הא**. רב גידל דמתני משמיה דרב כגון שאצדה לא מתני הא דלמר רבה בר רב הונא אמר רב אין הלכה: ה"ג ולרבה צר רב הונא **מתני' טעמא מאי**. כיון דלמר אין הלכה לא ס"ל לאוקומי סתם מתני' כר' אליעזר: **שהחזיקו זו רבים**.

שהשווה ותקניהו להילוך והצטלים ידעו ושתקו אסור לקלקלו דודאי לרבים מחל. וכ"ש מתני' שנתן להם ההוא דרך צידים הלכך מה שנתן נתן וכגון שהחזיקו: **ולר"א**. אליצא לרבה צר רב הונא דלמר אין הלכה ומזיקי לה כשלא אצדה להם דרך ורפ"ה קאמר ר' אליעזר מה שציריו ציריו וצירור צעלמא צלא חזקה: **במאי קנו לה**. וכי דציצור קנו לה. ומשני בהילוכא דהאי שצירכו הוא ההילוך ובענין זה ציררו אותם שהלכו לשם: **עד שיחזיק**. להשוות קרקע לחרישה או נעל וגדר ופירך כל שהוא. והא דלמרינן צפ"ק דצ"ק (דף ט.) אימת היא חזקה מכי דייש אמרי לאו בהילוך מיירי אלא בהצבה המנזר ודש הקרקע לתקן את המנזר ולחזקו דהיינו נעל וגדר: **כדי שיהא נוח כו'**. דהוו להו כיורשין ולא כגולנין ולא יהיה רשות לשטן לקטרג ולא פתחון פה^[כ] [לצעל] מדת הדין: **יגנה בהילוך**. דרך הגלת המעשה קויןן אותו כדלמרינן בחזקים (לעיל דף נג.): **הניע מלעות צנכסי הגר קנה: כי אסור לקמה דרבי יאחק**. לדון על עסק אדם שמתנה לחצירו למכור שציל של כרמים. ור"ח פירש דבמי שאצדה לו דרך שדה מיירי: **הכו ליה**. שציל רחב כי היכי דדרי טונא דזמורות על כתפו והדר אילך ואילך ולא יגעו הזמורות במחיצות השציל: **ולא אמרן אלא דמסיימי מחיצתא**. שיש שם לשציל גדר מזה וגדר מזה או צריך להרחיב את הדרך ולמשוך כתלים לאחריהם כדי שלא יזיקוהו הכתלים להפיל המשוי מעל כתפו: **אצל לא מסיימי מחיצתא**. לא יתן לו אלא מדרך קפ רגליו ויזרע המוכר או יטע כרם מיכן ומיכן דלין כאן דצר המזיק לו כשיטעון משוי על כתפו. ואיט דגרס ולא אמרן אלא דלא מסיימי מחיצות הלכך י"ל שמכר לו כל זכרו אבל היכא דמסיימי מחיצתא הדצר ידוע שלא מכר לו אלא שציל זה כמות שהוא ולא נהירא דאס שציל סתם וצ"ן ליה למא לא יתן לו כל זכרו: **כרעא**. רגל: **כדי שיעצור חמור כו'**. שני גמדין ומחלה יהו כדלקמן: ה"ג **דייני גולה אמרי**. והיינו שמואל וקרבא צפ"ק דסנהדרין (דף פ: ט"ש) והלכך לא גרסי^[כ] תניא דלמורא^[כ]י ניהו. אי נמי ה"ג תנו דייני גולה שונים צרייתא וצפ"י בית כור (קמן דף קו:) גרסינן נמי הכי: **אמון קטנות מפרקו**^[כ] עד אצבעותיו. ויש אומרים אמון שלמות דקרא כתיב גמד ארכה (שופטים ג): **חד שיעורא הוא**. ובשניהם אמר רב הונא הלכה לאשמועינן דחד שיעורא הוא: **דרך היחיד**. לילך אדם אחד לשדה שלו: **דרך מעיר לעיר**. שהדרך מיוחדת לשתי עיירות הללו ואין אנשי עיירות אחרות נכנסין לשם: **שמונה אמות**. שאס יפגעו שתי עגלות זו בזו שלא יתעכצו זו בזו: מיוחדת לשתי עיירות הללו ואין אנשי עיירות אחרות נכנסין לשם: **שמונה אמות**. כדי שיהא ריוח לשתי עגלות שפוגעות זו בזו:

המוכר פירות פרק ששי בבא בתרא

בגוץ שאבדה להן דרך באותה שדה. פירש רבינו שמואל וכ"ש מתני' שמדעמו נתן להם ובתרי הכי דקאמר לרבה צר רב הונא דלמר אין הלכה טעמא מאי **פירש** דפשיטא דלא מוקי מתני' אליצא דרבי אליעזר ודלא כהלכתא וכמאן מוקי לה וקשה לר"י דצריש המניח

(צ"ק דף כח.) לא מיייתי מילתיה דרב גידל ולא מילתיה דרבה צר רב הונא ומפרש טעמא דמתני' דהכא משום רב יהודה משמע דלכ"ע הוי טעמא דמתניתין הכי^[א] ועוד קשה לרשצ"א דאי ניחא ליה אליצא דרב גידל טעמא דמתניתין משום דדמיא מתני' לאצדה לרבה צר רב הונא נמי לא תיבצי דמודה הוא באצדה דמה שציררו ציררו^[ב] ומה שפי' דמתני' הויא כל שכן אין נראה כר"א אלמא דשאצדה פשיטא ליה דיש להן דרך ולעיל פריך אמתניתין ולימא להו שקולו דידכו והצו דידך ונראה לר"י דמעיקרא מסיק דמתני' כרצוי אליעזר ולצסוף כי משני כשאצדה לא אחיא מתני' כר' אליעזר^[ג] וכן יש בהניזקין (גיטין דף גא. ושם) כשמעמא דשני כיסין קשורין מלאת לי ולא גרס לקמן ולרבה צר רב הונא דלמר אין הלכה כו' דלכ"ע צריך לפרושי טעמא דמתני' כרצוי יהודה ועוד י"ל הא מני ר' אליעזר דמסיק רבי אליעזר איירי כשאצדה ומתני' דמיא לרבה צר כשאפרכ טעמא צתר להו ורבי צד פליגי דלר' אליעזר באצדה ואמרי דאין מועיל צירורס כלום ה"ע פליגי אמתניתין דלא אמרי' מה שנתן נתן ולרבה צר רב הונא דלאצדה לא פליגי רצנן אחיא מתניתין לד"ה ולצסוף צעי טעמא מאי כו' מ"ט דמיא מתני' לאצדה ומשום דלמר ר"א באצדה דמה שציררו ציררו נימא הכי נמי צמתני' ומסיק משום דרב יהודה: **ורבי אַליעזר רבים במאי קנו יִיֵה**. דציררו לטן דרך משמע צלא שום חיקון צצרייה צעלמא: **בשביע"ה ש"ה ברמים**. נראה דדוקא בשציל של כרמים שאינו עשוי כלל אלא להילוך^[ד] אצל שאר דרך עשוי קלח להשתמש זו לזוך אחר^[ה]: **וְלֹא־אִמְרָן אֶל־אִי־אֵם מַסִּיִּמִּי מַחֲצִיתָא אֲבָל מַסִּיִּמִּי ב'ו**. ולא שיהו מחילות גבוהות דא"כ היכי דרי טונא אלא מחילות נמוכות טפח או טפחיים להיכר השציל הלכך כשמכר לו השציל בשדהו לא יתן לו אלא כמו שהוא עשוי אפי' לא יחא לו אלא כדשקיל כרעא ומנח כרעא וזה דחקו לרבינו שמואל שאינה נראית לו גירסא זו לפי שהיה סצור דהנך מחילות גבוהות הרבה:

והכוזין דהוו להו כיורשין ולא כגולנין ולא יהיה רשות לשטן לקטרג ולא פתחון פה^[ו] [לצעל] מדת הדין: **יגנה בהילוך**. דרך הגלת המעשה קויןן אותו כדלמרינן בחזקים (לעיל דף נג.): **הניע מלעות צנכסי הגר קנה: כי אסור לקמה דרבי יאחק**. לדון על עסק אדם שמתנה לחצירו למכור שציל של כרמים. ור"ח פירש דבמי שאצדה לו דרך שדה מיירי: **הכו ליה**. שציל רחב כי היכי דדרי טונא דזמורות על כתפו והדר אילך ואילך ולא יגעו הזמורות במחיצות השציל: **ולא אמרן אלא דמסיימי מחיצתא**. שיש שם לשציל גדר מזה וגדר מזה או צריך להרחיב את הדרך ולמשוך כתלים לאחריהם כדי שלא יזיקוהו הכתלים להפיל המשוי מעל כתפו: **אצל לא מסיימי מחיצתא**. לא יתן לו אלא מדרך קפ רגליו ויזרע המוכר או יטע כרם מיכן ומיכן דלין כאן דצר המזיק לו כשיטעון משוי על כתפו. ואיט דגרס ולא אמרן אלא דלא מסיימי מחיצות הלכך י"ל שמכר לו כל זכרו אבל היכא דמסיימי מחיצתא הדצר ידוע שלא מכר לו אלא שציל זה כמות שהוא ולא נהירא דאס שציל סתם וצ"ן ליה למא לא יתן לו כל זכרו: **כרעא**. רגל: **כדי שיעצור חמור כו'**. שני גמדין ומחלה יהו כדלקמן: ה"ג **דייני גולה אמרי**. והיינו שמואל וקרבא צפ"ק דסנהדרין (דף פ: ט"ש) והלכך לא גרסי^[ז] תניא דלמורא^[ח]י ניהו. אי נמי ה"ג תנו דייני גולה שונים צרייתא וצפ"י בית כור (קמן דף קו:) גרסינן נמי הכי: **אמון קטנות מפרקו**^[ט] עד אצבעותיו. ויש אומרים אמון שלמות דקרא כתיב גמד ארכה (שופטים ג): **חד שיעורא הוא**. ובשניהם אמר רב הונא הלכה לאשמועינן דחד שיעורא הוא: **דרך היחיד**. לילך אדם אחד לשדה שלו: **דרך מעיר לעיר**. שהדרך מיוחדת לשתי עיירות הללו ואין אנשי עיירות אחרות נכנסין לשם: **שמונה אמות**. שאס יפגעו שתי עגלות זו בזו שלא יתעכצו זו בזו: מיוחדת לשתי עיירות הללו ואין אנשי עיירות אחרות נכנסין לשם: **שמונה אמות**. כדי שיהא ריוח לשתי עגלות שפוגעות זו בזו:

וזהו הוב ליה כי היכי דדרי טונא דשבישתא וחדר. כלומר למהלך בשביל של כרמים יתנו לו כשיעור שיכול אדם לילך בו עם משאו של זמורות ויכול לחזור בשביל של כרמים בריוח דקנהו בחליכתו: ולא אמרן. דליתן ליה הכי: אלא משום דלא מסיימי מחיצתא. של שביל שאין שם גדר מיכן ומיכן. אבל מסיימי מחיצתא אפילו יהי השביל צר כל כך כי היכי דשקיל כרעא ומנח כרעא לא יחבי' ליה טפי אלא כמה דאיתיה: **פ"ס** שני גמדין ומחצה. שתי אמות ומחצה: דרך מעיר לעיר שמונה אמות. כדי שיהא ריוח לשתי עגלות שפוגעות זו בזו:

(א) נראה דצ"ל נתן ושלן לא הגיעו ולא מאי כו'. (ב) פי' רבינו מה הוא כפי' מוס' צדיה כגון צמי השני ועוד י"ל וכו' ודו"ק. (ג) נראה דצ"ל נתן ושלן לא הגיעו ולא מאי כו'. (ד) פי' רבינו מה הוא כפי' מוס' צדיה כגון צמי השני ועוד י"ל וכו' ודו"ק. (ה) נראה דצ"ל נתן ושלן לא הגיעו ולא מאי כו'. (ו) פי' רבינו מה הוא כפי' מוס' צדיה כגון צמי השני ועוד י"ל וכו' ודו"ק. (ז) נראה דצ"ל נתן ושלן לא הגיעו ולא מאי כו'. (ח) פי' רבינו מה הוא כפי' מוס' צדיה כגון צמי השני ועוד י"ל וכו' ודו"ק. (ט) נראה דצ"ל נתן ושלן לא הגיעו ולא מאי כו'.

עין מושפט

נר מצוה

ע ה א ב מ"י פ"א מהל' מביה הל' יג סמג עשין פכ וטוש"ע ח"מ סי' קצט סעיף ו:
ע ה ג ד מ"י שם הל' יד וסמג שם טוש"ע ח"מ:
וכנ"י שניהם שהיה הרש"ס:
פ ה ו ז מ"י פכ"א מהל' מביה הלכה ט סמג עשין שם טוש"ע ח"מ סי' רח סעיף ד:

רבינו גרשום

להם דרך מן הצד משום גזירה שמא יתן להם דרך עקלתון והרשות לאו ברינא קאחיא ליה: רחוקה לזה. ולא זכות היא לו וקרובה לזה ומשום הכי לא מצי למעבד דינא לנפשיה ומשי"ח מה שנתן נתן (א) ולא מצי למיהדר בה: ולוימא להו שקולו דירכו והיבו לי דרי. ואמאי מה שנתן נתן: הא מני. מתני': ר' אליעזר היא. דלמר מה שציררו ציררו ומסול הכי הואיל שציררו דרו זה לא מצי למימר להו הוב לי דרי: ומוקשי' ואליבא דר' אליעזר דאמר מה שציררו ציררו רבים גולנין וינשו. ולוימא ליה את שלו כדרי: אמר רב גידל. לא גולנין גינהו אליבא דר' אליעזר דמשום הכי שלו לא הגיעו כגון שאבדה להן דרך באותה שדה. שידועין הן שיש להן דרך זה ואין יודעין באיזה מקומה בשדה משום הכי נתן שיהיו מן הצד שלא ידורסום בשדה ואמטול הכי הואיל שציררו דרו זה מה שציררו ציררו והשתא לא גולנין גינהו והיוס ומחור שציררו דרכם יטולו וישלו לא גינהו: ומשני מאן דמתני הא. דרב ברינא לא מתני הא דר' אליעזר. הוא סביר לי' דמטות הכי מה שציררו ציררו כגון שאבדה להן דרך לרבים והא דקאמר רב ברינא אין הלכה כר' אליעזר הכי ס"ל לרב ברינא דר' אליעזר לאו גולנין גינהו וברין הוא דמה שציררו ציררו: ומשני מאן דמתני הא. דרב ברינא לא מתני הא דר' אליעזר. הוא סביר לי' דמטות הכי מה שציררו ציררו כגון שאבדה להן דרך לרבים והא דקאמר רב ברינא אין הלכה כר' אליעזר הכי ס"ל לרב ברינא דר' אליעזר סבר מה שציררו ציררו להן דרך בתוך שיהיו לא הוה אמר אין הלכה כר' אליעזר: ומשני מאי. כלומר הואיל דס"ל לרב ברינא להיכא דס"ל לרב ברינא להיכא שציררו להן רבים דרו מה שציררו ציררו (ג) כגון שאבדה להן דרך באותה שדה אמאי מה שנתן נתן ושלו לא הגיעו. והוא הדין נמי שאיל תלמודא אליבא דרב גידל דמתרין למתני אליבא דר' אליעזר מה טעם מה שנתן נתן ושלו לא הגיעו. ומשני משום דרב יהודה וכו' והואיל שהחזיקו באותו דרך בשדה אסור לקלקלו ואותו שנתן נתן משום שציררו הן: ואליבא דר' אליעזר דמתרצא מתני' אליבא רבים במאי קנו לה. להאי דרך שנתן זה והלא לא החזיקו בה: קנה מקום הילוכו. בלא שטר וכסף וחזקה ובלא פריעת וגזירות [גדר] ונעילת והפתח. וברי ר' אליעזר. וחכ"א אין הילוך מועיל כלום. עד שפרין וגדר ונעל כל שהוא: כדי שתהא נוחה ליכבש. לפני יהושע: כי אתר לקמה דר' יצחק. המוכר והולוק שביל לחבירו: אמר להו

^[1] וזהו הוב ליה כי היכי דדרי טונא דשבישתא וחדר
כלומר למהלך בשביל של כרמים יתנו לו כשיעור שיכול אדם לילך בו עם משאו של זמורות ויכול לחזור בשביל של כרמים בריוח דקנהו בחליכתו: ולא אמרן
דליתן ליה הכי: אלא משום דלא מסיימי מחיצתא
של שביל שאין שם גדר מיכן ומיכן
אבל מסיימי מחיצתא אפילו יהי השביל צר כל כך כי היכי דשקיל כרעא ומנח כרעא לא יחבי' ליה טפי אלא כמה דאיתיה:
פ"ס שני גמדין ומחצה
שתי אמות ומחצה: דרך מעיר לעיר שמונה אמות
כדי שיהא ריוח לשתי עגלות שפוגעות זו בזו:

^[2] נראה דצ"ל נתן ושלן לא הגיעו ולא מאי כו'
(ב) פי' רבינו מה הוא כפי' מוס' צדיה כגון צמי השני ועוד י"ל וכו' ודו"ק
(ג) נראה דצ"ל נתן ושלן לא הגיעו ולא מאי כו'
(ד) פי' רבינו מה הוא כפי' מוס' צדיה כגון צמי השני ועוד י"ל וכו' ודו"ק
(ה) נראה דצ"ל נתן ושלן לא הגיעו ולא מאי כו'